

Laudatio pentru Alexandra Mihalcea și Florian Mihalcea¹

În anul 2023 am fost martorii continuării tragediei din Ucraina. Muzeul Național al Genocidului Holodomor va explica războiul prin „lipsa unei evaluări adecvate a regimului și a ideologiei comuniste, atât în Rusia, cât și în întreaga lume”. În acest an am asistat la exonerarea torționarilor lui Gheorghe Ursu printr-o argumentație înmărmuritoare: după anul 1965 politica statului român nu era una de reprimare a formelor de opoziție față de regimul politic și conducătorul statului prin violență.

Cu aceste exemple în minte ne-am gândit la personalități care au știut că respectarea memoriei victimelor și condamnarea regimurilor totalitare sunt condiția împlinirii drepturilor omului în noua lume postcomunistă. Am privit spre Timișoara, orașul care a înfruntat, la început singur și prin mobilizarea, practic, a tuturor locuitorilor săi, forțele represive ale dictaturii; orașul care, după 1990, a exprimat mai limpede decât oricare altul aspirația respectării oamenilor și a comunităților. I-am redescoperit, astfel, pe Alexandra Mihalcea și pe Florian Mihalcea, doi militanți și gânditori care de la revoluție și până astăzi, vorbesc, scriu, militează pentru dreptul la memorie ca pilon al dreptului la libertate. Lor le acordăm astăzi premiul *Noii Reviste de Drepturile Omului* pentru abnegația cu care au susținut timp de decenii importanța memoriei și rolul acesteia în fondarea unei societăți a decenței și a libertății.

Premiul *NRDO* este în acest an un premiu dublu, sau mai bine spus, două premii unite. Viața Alexandrei Mihalcea a fost dedicată profesional drepturilor omului. A absolvit Facultatea de Drept de la Cluj, a urmat la Strasbourg cursul de pregătire profesională în domeniul Convenției europene a drepturilor omului și a susținut cauze la Curtea Europeană. Începând cu anul 1990 a colaborat, ca avocată, în promovarea drepturilor omului pentru Comitetul Helsinki și Amnesty International, a fost aleasă Președintă a Comisiei de Drepturile Omului a Societății “Timișoara”, a devenit Raportor al organizației “International Prisons Watch”, a fost una din fondatoarele (și vice-președintă) a Institutului pentru Drepturile Omului al Baroului Timiș. În anul 1999 a fost cooptată ca avocată de Tribunalul Penal Internațional al Națiunilor Unite pentru Rwanda.

Nu am enumerat aceste titluri/titulaturi pentru a argumenta un fel de „capital instituțional”. Niciodată acesta nu a contat pentru premiile *NRDO*. Au fost invocate afilierea întrucât ele măsoară dedicarea Alexandrei Mihalcea pentru viața semenilor folosindu-și competențele. „Făcutul” și nu titulatura se reflectă în integrarea activității

1 Premiul *Noii Reviste de Drepturile Omului* pentru realizări excepționale în promovarea libertății și demnității ființei umane este însoțit de o diplomă, de o sculptură realizată de artistul plastic Radu Fulga și de o contribuție în bani oferită în acest an de Jane Beth Ciesielski, distinsă militantă civică din Statele Unite, inițiatora organizației Bridges for Education. *Noua Revistă de Drepturile Omului* este susținută financiar de Andreea și Radu Mareș, prin intermediul firmei Plastics Bavaria Equipment & Systems srl.

profesionale de apărare a drepturilor omului în mai largul ei militantism civic democratic. A activat în Consiliul de Conducere al Federației Organizațiilor Umanitare Timișoara, a fost fondatoare a Comitetului Civic pentru Patrimoniul Urban al Timișoarei, a inițiat re-fundarea Societății Filarmonice din Timișoara a cărei președintă a devenit. A implicat Societatea într-un alt proiect de suflet: restaurarea Sinagogii din Cetate și transformarea acesteia într-o gazdă elevată pentru concerte și variate evenimente culturale. Este și acesta un semn al asocierii ei cu spiritul multicultural al Timișoarei.

Un alt specific al ethosului democratic al Timișoarei a fost presa sa militantă. Alexandra Mihalcea a făcut jurnalism imediat după 1990, la cotidianul *Renașterea bănățeană*, a colaborat la cotidianul *Timișoara*, cu BBC World Service, cu revistele *Via Europa* și *Timișoara International*.

Florian Mihalcea reflectă într-un mod radical îngemănarea activității de om de presă și militantismul pro-democratic. A colaborat (el, student la Politehnică) cu revistele studentești și la *Radio-ul Student* începând cu anul 1981. După Revoluție a urmat cursuri de jurnalism la Radio BBC, căruia îi va deveni corespondent permanent până în anul 2008. Va face stagii și în Franța iar peste timp, va lucra, timp de 10 ani, și pentru *Radio France International*. Dar condiția primă de ziarist-militant s-a reflectat în servirea de către el a ziarului *Timișoara*. Acolo a fost pe rând redactor, șef secție, redactor șef adjunct și redactor șef, în paralel cu activitatea lui ca membru fondator iar din 1994, președinte al Societății Timișoara. În numele Societății Timișoara, în ziarul *Timișoara*, Florian Mihalcea va cere retragerea decorațiilor când cei distinși primeau pedepse penale; va exprima opoziția față de prezența la comemorarea Revoluției a formațiunilor extremiste; va condamna monumentul dedicat în anul 2022, în orașul „Experimentului Pitești”, „eroilor” fostei Securități.

Este remarcabil în viața lui Florian Mihalcea militantismul pentru „sănătatea etică” a vieții publice din România. A fost consecvent și în comunitatea celor din apropiere. A exclus, împreună cu colegii, membri ai Societății Timișoara responsabili pentru „derapaje de la principiile democratice statuate în Proclamația din 1990” ori pentru susținerea unor formațiuni politice nefrecventabile. Florian Mihalcea a fost exigent și cu sine însuși. Când în anul 2018, președintele Klaus Iohannis l-a numit pe Mihalcea membru al Colegiului Național al Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989, a fost împiedicat să preia această poziție întrucât nu ceruse și, ca urmare, nu avea certificatul de Luptător Remarcat prin Fapte Deosebite. Președintele Societății Timișoara nu putea fi un profitor al Revoluției.

Prezența în spațiul public a Alexandrei Mihalcea și a lui Florian Mihalcea este de amplitudini diferite, are accente distincte. Dar faptele pe care le onorăm astăzi au fost posibile datorită unei munci în echipă în care nu se pot face ierarhii. Amândoi au intrat imediat, de pe străzile revoltei, în redacțiile de presă devenite principala redută a luptei împotriva restaurației. Amândoi au asistat apariția Proclamației de la Timișoara și apoi au militat pentru această cea mai importantă mobilizare pro-democratică de dinainte de primele alegeri.

Răspunsul consecvent al Societății Timișoara, de fiecare dată prompt și adecvat, la derapările antidemocratice a fost posibil prin împletirea competențelor lui Florian, din

poziția de președinte al asociației, și ale Alexandrei, ca președintă a Comisiei de Drepturile Omului a Societății. Organizația timișoreană a fost un reper în abordarea legilor Justiției, a legilor electorale, în desființarea pensiilor speciale, în campania „un guvern fără dosare penale”, în depolitizarea instituțiilor de stat, în afirmarea criteriilor competenței și meritocrației, privind transparența cheltuirii banilor publici.

Ei doi, împreună, au asigurat programului pro-democratic al Societății Timișoara, o remarcabilă claritate a valorilor. Această luciditate în distingerea binelui de rău a reflectat conștientizarea de către ei a degradării la care comunismul supusese ființele umane. Amândoi au lucrat la proiectul unei legi a lustrației. Împreună, Alexandra și Florian au recunoscut meritele unor personalități dedicate cercetării și denunțării comunismului, ca ideologie și practică. Amândoi au implicat Societatea Timișoara în activitatea Platformei Europene pentru Memorie și Conștiință întrucât aspirația Platformei era și aspirația lor: „să sporească gradul de conștientizare a publicului cu privire la istoria europeană și la crimele comise de regimurile totalitare și să încurajeze o discuție largă, la nivel european, despre cauzele și consecințele guvernării totalitare”.

Alexandra Mihalcea și Florian Mihalcea sunt un cuplu luminos în România post-decembristă. Consecvența cu care au susținut, fiecare și împreună, cu mare vizibilitate, dreptatea față de victimele regimului, transformarea memoriei traumei colective într-o resursă a militantismului prodemocratic în lumea de după revoluție merită toată stima noastră. Și da, toată recunoștința pe care o exprimăm astăzi, pe 15 decembrie, ziua declanșării Revoluției Române din 1989, prin acordarea *Premiului Noii Reviste de Drepturile Omului* pe anul 2023. Acest premiu cinstește angajamentul lor față de rolul memoriei într-o societate a decenței și a libertății.